

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
MACIEJE SZPUNARA
přednesené dne 11. listopadu 2015¹

Věc C-49/14

Finanmadrid EFC SA
proti
Jesúsovi Vicentovi Albán Zambranovi,
Maríi Josefě García Zapata,
Jorgemu Luisovi Albán Zambranovi,
Miriam Elisabeth Caicedo Merino

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Juzgado de Primera Instancia n° 5 de Cartagena (soud prvního stupně č. 5 v Cartageně, Španělsko)]

„Směrnice 93/13/EHS — Zneužívající klauzule uvedené ve spotřebitelských smlouvách — Řízení o platebním rozkazu — Řízení o nuceném výkonu — Povinnost vnitrostátního soudu bez návrhu uplatnit neúčinnost zneužívajících klauzulí při výkonu na základě platebního rozkazu — Platební rozkaz vydaný soudním úředníkem — Zásada překážky věci pravomocně rozsouzené — Zásada efektivity“

I – Úvod

1. Projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce umožňuje Soudnímu dvoru, aby upřesnil rozsah pravomocí vnitrostátního soudu při přezkumu zneužívajících klauzulí ve spotřebitelských smlouvách, které spadají do působnosti směrnice 93/13/EHS².
2. Předkládající soud, pověřený výkonem rozhodnutí na základě platebního rozkazu, se táže, zda mu přísluší bez návrhu uplatnit neúčinnost zneužívající smluvní klauzule, přičemž při přezkumu návrhu na vydání platebního rozkazu nebyl proveden žádný přezkum zneužívajících klauzulí³.
3. Tato otázka se týká případu, kdy po řízení o platebním rozkazu následuje řízení o nuceném výkonu, tedy případu, který Soudní dvůr dosud neměl příležitost ve své bohaté judikatuře týkající se soudního přezkumu zneužívajících klauzulí přezkoumat.

1 — Původní jazyk: francouzština.

2 — _ Směrnice Rady ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02. s. 288).

3 — _ Obdobná otázka je týměž španělským soudem vznesena ve věci Aktiv Kapital Portfolio Investment (C-122/14, probíhající před Soudním dvorem).

II – Právní rámec

A – Unijní právo

4. Článek 6 odst. 1 směrnice 93/13 stanoví:

„Členské státy stanoví, že nepřiměřené podmínky [zneužívající klauzule] použité ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazné a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotyčných nepřiměřených podmínek [zneužívajících klauzulí].“

5. Článek 7 odst. 1 směrnice 93/13 stanoví:

„Členské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a konkurentů existovaly přiměřené a účinné prostředky zabráňující dalšímu používání nepřiměřených podmínek [zneužívajících klauzulí] ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli.“

B – Španělské právo

6. Řízení o platebním rozkazu je upraveno občanským soudním řádem (Ley de Enjuiciamiento Civil) ze dne 7. ledna 2000 (BOE č. 7 ze dne 8. ledna 2000, s. 575), ve znění použitelném na spor (dále jen „občanský soudní řád“).

7. Článek 812 odst. 1 uvedeného řádu stanoví:

„Každý, kdo od jiného požaduje zaplacení splatného vymahatelného peněžitého dluhu v jakékoli výši, může využít řízení o platebním rozkazu, prokáže-li výši tohoto dluhu následujícími způsoby:

- 1) buď předložením dokumentů bez ohledu na jejich formu, jejich typ nebo jejich fyzický nosič, které jsou podepsané dlužníkem [...];

[...]“

8. Článek 815 odst. 1 a 3 občanského soudního řádu stanoví:

„1. Pokud dokumenty připojené k návrhu [...] představují náznak důkazu nároku žalobce, který je potvrzen obsahem návrhu, secretario judicial [(soudní úředník)] uloží dlužníkovi zaplatit žalobci ve lhůtě dvacet dnů a předložit doklad o platbě soudu nebo se obrátit na soud a stručně ve sdělení námitky vysvětlit důvody, pro které má za to, že není dlužen, zcela nebo zčásti, požadované částky.

[...]

3. Pokud z dokumentů připojených k návrhu vyplývá, že požadovaná částka není přesná, secretario judicial [(soudní úředník)] o tom informuje soudce, který případně může formou usnesení vyzvat žalobce k uznání nebo odmítnutí návrhu na vydání platebního rozkazu týkajícího se nižší částky než částky, jaká byla původně navrhována, a kterou stanoví.

[...]“

9. článek 816 odst. 1 a 2 téhož řádu stanoví:

„1. Pokud dlužník nevyhoví platebnímu rozkazu nebo se neobrátil na soud, secretario judicial [(soudní úředník)] vydá odůvodněné rozhodnutí o ukončení řízení o platebním rozkazu a informuje o tom věřitele, aby tento navrhl zahájení výkonu rozhodnutí, přičemž toto řízení je zahájeno na základě pouhého návrhu.

2. Jakmile je výkon rozhodnutí zahájen, probíhá podle ustanovení týkajících se výkonu soudních rozhodnutí, přičemž mohou být podány námitky stanovené v takových případech [...].

[...]“

10. Článek 818 odst. 1 první pododstavec uvedeného řádu týkající se námitky dlužníka, stanoví:

„Podá-li dlužník v řádné lhůtě námitku, spor je po ukončení příslušného řízení rozhodnut s konečnou platností a vydaný rozsudek nabývá právní moci.“

11. Řízení o nuceném výkonu je upraveno ustanoveními hlavy III občanského soudního řádu. Řízení stanovené pro výkon soudního nebo rozhodčího exekučního titulu se liší od řízení stanoveného pro výkon dalších exekučních titulů.

12. Článek 552 odst. 1 druhý pododstavec uvedeného řádu umožňuje exekučnímu soudu odmítnout zahájit výkon rozhodnutí, pokud jeden z exekučních titulů uvedený v čl. 557 odst. 1 obsahuje zneužívající klauzule. Námitka stanovená v článku 557 se vztahuje pouze na jiné než soudní nebo jiné než rozhodčí exekuční tituly.

III – Spor v původním řízení

13. Dne 29. června 2006 uzavřel J.V. Albán Zambrano se společností Finanmadrid smlouvu o poskytnutí úvěru na částku 30 000 eur za účelem financování koupě motorového vozidla.

14. Podle smlouvy byli M.J. García Zapata, J.L. Albán Zambrano a M.E. Caicedo Merino společnými a nerozdílnými ručiteli. Smlouva stanovila dobu trvání úvěru 84 měsíců a roční úrokovou sazbu ve výši 7 %, jakož i úroky z prodlení ve výši 1,5 % měsíčně a pokutu z důvodu porušení smlouvy ve výši 30 eur za každou neuhrazenou splátku.

15. Jelikož J.V. Albán Zambrano na začátku roku 2011 přestal úvěr splácet, společnost Finanmadrid oznámila předčasnou splatnost úvěru a dne 8. listopadu 2011 zahájila řízení o vydání platebního rozkazu proti čtyřem žalovaným v původním řízení, týkající se částky 13 447,01 eur.

16. Secretario judicial (soudní úředník předkládajícího soudu) prohlásil tento návrh za přípustný, aniž jej předložil soudci. Návrh na vydání platebního rozkazu doručený J.V. Albán Zambranovi a M.J. García Zapata, jim nařizoval, aby návrh předložili dalším dvěma žalovaným.

17. Jelikož žalovaní v původním řízení platebnímu rozkazu nevyhověli ani nepodali námitku, secretario judicial (soudní úředník předkládajícího soudu) rozhodnutím ze dne 18. června 2012 ukončil řízení o platebním rozkazu.

18. Dne 8. července 2013 podala společnost Finanmadrid u Juzgado de Primera Instancia n° 5 de Cartagena (soud prvního stupně č. 5 v Cartageně) návrh na zahájení výkonu rozhodnutí uvedeného v předchozím bodě.

19. Dne 13. září 2013 vyzval předkládající soud účastníky původního řízení k předložení jejich vyjádření k případně zneužívající povaze dotčených smluvních klauzulí, k otázce, zda je ještě možný soudní přezkum těchto klauzulí bez návrhu, jakož i k případnému porušení práva na účinnou soudní ochranu.

20. Vyjádření podala pouze žalobkyně v původním řízení.

21. Předkládající soud uvádí, že ve španělském procesním právu není soudce informován o řízení o platebním rozkazu, ledaže to secretario judicial (soudní úředník předkládajícího soudu) považuje za vhodné nebo ledaže dlužníci podají námitku. Jak tomu bylo v případě projednávané věci, soudce se tak o tomto řízení dozvěděl až v rámci výkonu rozhodnutí secretario judicial. Avšak vzhledem k tomu, že rozhodnutí secretario judicial je pravomocným soudním exekučním titulem, exekuční soud nemůže bez návrhu přezkoumávat případnou existenci zneužívajících klauzulí ve smlouvě, na základě které bylo zahájeno řízení o platebním rozkazu.

22. Předkládající soud má pochybnosti, zda je tato právní úprava v rozsahu, v němž v žádném stadiu řízení neumožňuje přezkum zneužívajících klauzulí bez návrhu, v souladu se směrnicí 93/13.

IV – **Předběžné otázky a řízení před Soudním dvorem**

23. Za těchto podmínek se Juzgado de Primera Instancia n° 5 de Cartagena (soud prvního stupně č. 5 v Cartageně) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Musí být směrnice [93/13] vykládána v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jaká v současné době upravuje španělské řízení o vydání platebního rozkazu – články 815 a 816 [občanského soudního řádu] – a která nestanoví, že soud má povinnost přezkoumat zneužívající klauzule či zasáhnout, ledaže by to považoval za vhodné secretario judicial (soudní úředník) nebo ledaže by podali námitku dlužníci, neboť takováto právní úprava ztěžuje nebo znemožňuje, aby soudy bez návrhu prováděly přezkum smluv, které mohou obsahovat zneužívající klauzule?
- 2) Musí být směrnice [93/13] vykládána v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je španělský právní řád, který neumožňuje, aby byl [*in limine litis*] v následném řízení o výkonu rozhodnutí bez návrhu přezkoumán soudní exekuční titul – nařízení vydané secretario judicial (soudní úředník), jímž se ukončuje řízení o vydání platebního rozkazu – a existence zneužívajících klauzulí ve smlouvě, na jejímž základě bylo vydáno nařízení, jehož výkon je požadován, neboť podle vnitrostátního práva – (článků 551 a 552 LEC ve spojení s čl. 816 odst. 2 [občanského soudního řádu]) – existuje v takovémto případě překážka věci pravomocně rozsouzené?
- 3) Musí se Listina základních práv Evropské unie vykládat v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jaká upravuje řízení o vydání platebního rozkazu a řízení o výkonu soudních rozhodnutí, která nevyžaduje soudní přezkum ve všech případech v nalézací fázi a která neumožňuje, aby soud rozhodující o výkonu rozhodnutí přezkoumal v této fázi rozhodnutí vydané secretario judicial (soudní úředník)?
- 4) Musí se Listina základních práv Evropské unie vykládat v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, která neumožňuje ověřit bez návrhu dodržení práva být vyslechnut, a to z důvodu existence překážky věci pravomocně rozsouzené?“

24. Předkládací rozhodnutí ze dne 23. ledna 2014 došlo kanceláři Soudního dvora dne 3. února 2014. Písemná vyjádření předložily španělská, německá a maďarská vláda, jakož i Evropská komise. Tito zúčastnění, s výjimkou maďarské vlády, se rovněž zúčastnili jednání, které se konalo dne 2. září 2015.

V – Analýza

A – Úvodní poznámky

25. Předběžné otázky položené předkládajícím soudem se týkají příslušnosti vnitrostátního soudu v rámci přijímání platebního rozkazu a jeho výkonu s ohledem jak na směrnici 93/13, tak článek 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“).

26. Přezkoumám nejprve první dvě otázky týkající se směrnice 93/13, jelikož obě otázky týkající se výkladu Listiny jsou podle mého názoru podpůrné.

27. Řízení o platebním rozkazu je řízením, které věřiteli umožňuje získat rychle a s málo formalitami exekuční titul pro nesporné nároky. I když se bližší podrobnosti v jednotlivých zemích liší, jedná se nicméně hlavně o řízení, které s sebou nenese žádnou kontradiktorní diskuzi ve věci samé, s výjimkou případu, kdy ji dlužník zahájí podáním námitky. Tento přesun procesní iniciativy na dlužníka – nazvaný obrácené důkazní břemeno – znamená, že adresátovi platebního rozkazu přísluší zahájit kontradiktorní řízení, za účelem zabránění tomu, aby se tento platební rozkaz stal vykonatelným⁴.

28. Obdobné řízení je stanoveno na evropské úrovni pro určité přeshraniční nesporné nároky⁵.

29. Otázka této diskuze může být tedy shrnuta následovně: jak lze zajistit přezkum zneužívajících klauzulí bez návrhu v rámci takového zjednodušeného řízení, které stanoví kontradiktorní diskuzi před soudem teprve v případě námitky? Je soud povinen provést takový přezkum bez návrhu rovněž ve fázi výkonu platebního rozkazu, pokud nebyl vyzván k jednání v dřívější fázi z důvodu, že nebyla podána námitka?

B – Rozsah pravomocí soudu při výkonu platebního rozkazu (první a druhá otázka)

1. Přeformulování první a druhé otázky

30. První a druhou předběžnou otázkou se předkládající soud zabývá tím, zda směrnice 93/13 brání vnitrostátní právní úpravě, která zaprvé nestanoví povinnost přezkoumat zneužívající klauzule bez návrhu ve fázi přezkumu návrhu na vydání platebního rozkazu a zadruhé takový přezkum bez návrhu neumožňuje ve fázi výkonu uvedeného platebního rozkazu.

31. Obě otázky spolu úzce souvisejí v rozsahu, v němž se týkají dvou po sobě následujících řízení směřujících nejprve k přijetí a poté k výkonu platebního rozkazu. Otázka přezkumu zneužívajících klauzulí ve fázi výkonu platebního rozkazu vyvstává pouze v případě, kdy takový přezkum měl být povinně zajištěn v dřívější fázi, a to před přijetím platebního rozkazu, nicméně k němu nedošlo.

32. Za účelem posouzení, zda španělský mechanismus platebního rozkazu zajišťuje efektivitu ochrany stanovené směrnicí 93/13, je třeba zohlednit všechna relevantní procesní pravidla.

33. V důsledku toho mě nepřesvědčil argument německé vlády, podle kterého je první otázka týkající se přijetí platebního rozkazu nepřijatelná z důvodu, že se řízení před předkládajícím soudem týká výhradně fáze výkonu platebního rozkazu.

4 — _ Pro srovnávací analýzu z doby diskuzí o evropském řízení v dané oblasti viz zpráva E. Serverin, „Des procédures de traitement judiciaire des demandes de faible importance ou non contestées dans les droits des États membres de l'Union européenne“, s. 27 a 28 (<http://ec.europa.eu/civiljustice>), jakž i *Livre vert de la Commission européenne sur une procédure européenne d'injonction de payer* [COM(2002) 746, ze dne 20. prosince 2002, s. 11 a 12].

5 — _ Nařízení (ES) č. 1896/2006 Evropského parlamentu a Rady ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu (Úř. věst. L 399, s. 1).

34. Za účelem užitečné odpovědi na otázky předkládajícího soudu je tedy třeba přezkoumat, zda směrnice 93/13 brání vnitrostátní právní úpravě, která nestanoví přezkum zneužívajících klauzulí ve fázi přezkumu žádosti o vydání platebního rozkazu a zároveň ani neumožňuje soudu pověřenému výkonem platebního rozkazu takový přezkum provést.

2. Připomenutí judikatury

35. Úvodem připomínám, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 stanoví, že zneužívající klauzule nejsou pro spotřebitele závazné.

36. Jde o kogentní ustanovení, které ve smluvních vztazích mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, směřuje k nastolení rovnováhy mezi smluvními stranami⁶.

37. V rozsudku *Océano Grupo Editorial*⁷ Soudní dvůr rozhodl, že cíl sledovaný směrnicí 93/13 může být dosažen pouze tehdy, pokud je vnitrostátnímu soudu přiznána možnost posoudit zneužívající povahu smluvní klauzule bez návrhu.

38. Od tohoto rozsudku Soudní dvůr konstantně rozhodoval, že úloha přiznaná vnitrostátnímu soudu v posuzované oblasti se neomezuje na pouhou možnost, ale zahrnuje rovněž jeho povinnost přezkoumávat zneužívající klauzule bez návrhu, pokud má pro tyto účely k dispozici potřebné informace o právním a skutkovém stavu⁸.

39. Kromě toho je vnitrostátní soud povinen přijmou důkazní opatření k tomu, aby mohl provést přezkum bez návrhu⁹.

40. V rozsudku *Banco Español de Crédito*¹⁰ měl Soudní dvůr za to, že se povinnost bez návrhu přezkoumávat zneužívající klauzule vztahuje rovněž na řízení o platebním rozkazu, a to před tím, než spotřebitel podá proti platebnímu rozkazu námitky.

41. V tomto ohledu připomínám, že při neexistenci harmonizace vnitrostátních mechanismů vymáhání nesporných nároků jsou vnitrostátní prováděcí procesní podmínky pro platební rozkaz součástí vnitrostátního právního řádu členských států na základě zásady procesní autonomie členských států nicméně za předpokladu, že tyto podmínky však nesmějí být méně příznivé než ty, kterými se řídí obdobné situace ve vnitrostátním právu (zásada rovnocennosti), ani nesmějí v praxi znemožňovat nebo nadměrně ztěžovat výkon práv přiznaných spotřebitelům unijním právem (zásada efektivity)¹¹.

42. Soudní dvůr nicméně rozhodl, že směrnice 93/13 brání právní úpravě členského státu, která neumožňuje soudu, jemuž je předložen návrh na vydání platebního rozkazu, aby bez námítky podané spotřebitelem posoudil bez návrhu zneužívající povahu smluvní klauzule, ačkoli má pro tyto účely k dispozici potřebné informace o právním a skutkovém stavu. Tento závěr vychází z úvahy, podle které s ohledem na celý průběh a zvláštnosti řízení o platebním rozkazu tak, jak je stanoveno ve španělském právu, existuje nezanedbatelné riziko, že spotřebitelé nepodají námitku¹².

6 – _ Viz zejména rozsudky *Mostaza Claro* (C-168/05, EU:C:2006:675, bod 36), a *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, EU:C:2009:615, bod 30).

7 – _ C-240/98 až C-244/98, EU:C:2000:346, body 26 a 28.

8 – _ Rozsudky *Mostaza Claro* (C-168/05, EU:C:2006:675, bod 38); *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, EU:C:2009:615, bod 32), jakož i *Pannon GSM* (C-243/08, EU:C:2009:350, bod 32).

9 – _ Viz rozsudky *VB Pénzügyi Lízing* (C-137/08, EU:C:2010:659, bod 56); *Banco Español de Crédito* (C-618/10, EU:C:2012:349, bod 44), jakož i *Banif Plus Bank* (C-472/11, EU:C:2013:88, bod 24).

10 – _ C-618/10, EU:C:2012:349, body 53 a 54.

11 – _ Tamtéž (bod 46).

12 – _ Tamtéž (bod 57).

3. Povinnost přezkoumat bez návrhu zneužívající klauzule ve fázi přezkumu návrhu na vydání platebního rozkazu

43. Podle mého názoru rozsudek Banco Español de Crédito¹³ musí být chápán jako principiální řešení, které s přihlédnutím ke zvláštnostem řízení o platebním rozkazu ve španělském právu zavádí rovnováhu mezi myšlenkou, podle které má soud vyvážit procesní opomenutí spotřebitele, který nebyl seznámen se svými právy, a myšlenkou, podle které soud nemůže zastoupit úplnou nečinnost dotyčného spotřebitele¹⁴.

44. Aniž by tak bylo znovu posuzováno řešení přijaté Soudním dvorem v rozsudku Banco Español de Crédito, nemůže být připuštěno stanovisko zastávané německou a maďarskou vládou, podle kterého soud nelze vyzvat k přezkumu zneužívajících klauzulí v řízení o platebním rozkazu, pokud je spotřebitel nečinný a opomenul podat námitku.

45. Rovněž uvádím, že rozsudek Banco Español de Crédito je ve věci v původním řízení zcela relevantní, i když se týká úpravy řízení o platebním rozkazu před reformou španělského práva v roce 2009¹⁵.

46. Jak totiž vyplývá z předkládacího rozhodnutí, byl cílem této reformy přenos soudní pravomoci týkající se řízení o platebním rozkazu na soudního úředníka, secretario judicial, tak, aby soud napříště do řízení zasáhl pouze tehdy, pokud to secretario judicial považuje za vhodné nebo pokud dlužník podá námitku, čímž zahájí běžné řízení.

47. Podle mého názoru se musí judikatura Soudního dvora týkající se úlohy soudu v přezkumu zneužívajících klauzulí vztahovat na další soudní orgány, jako jsou soudní úředníci, pokud na ně byly přeneseny pravomoci přímo se dotýkající provádění směrnice 93/13.

48. Tak je tomu v projednávaném případě, jelikož secretario judicial (soudnímu úředníkovi) byla svěřena pravomoc přijímat rozhodnutí, která podle španělského procesního práva mají stejné účinky jako soudní rozhodnutí.

49. Vzhledem k tomu, že je ve španělském právu pravomoc přezkoumávat návrh na vydání platebního rozkazu a přijímat rozhodnutí srovnatelná se soudními rozhodnutími napříště svěřena secretario judicial (soudnímu úředníkovi), musí mu vnitrostátní právní úprava uložit povinnost vznést bez návrhu zneužívající povahu smluvní klauzule a v případě pochybnosti se obrátit na soud, což umožní přezkoumat smluvní klauzule v průběhu řízení, a to v souladu se zásadou kontradiktornosti¹⁶.

50. Věc v původním řízení se v tomto ohledu liší od věci, ve které byl vydán nedávný rozsudek ERSTE Bank Hungary¹⁷, ve kterém Soudní dvůr vyšel z návrhu generálního advokáta P. Cruz Villalóna a rozhodl, že judikatura týkající se přezkumu zneužívajících klauzulí bez návrhu se nepoužije na notáře, vzhledem k podstatným odlišnostem mezi úlohami soudu a notáře.

51. Secretario judicial (soudní úředník) má totiž na rozdíl od notáře jedinou funkci přispívat k výkonu spravedlnosti, přičemž je součástí soudu a jedná pod dohledem soudu.

13 — _ C-618/10, EU:C:2012:349.

14 — _ Ke vztahu mezi těmito dvěma myšlenkami viz rozsudek (C-40/08, EU:C:2009:615, bod 47).

15 — _ Podle zákona 13/2009 o reformě procesní právní úpravy za účelem zavedení nové soudní kanceláře (Ley 13/2009 de reforma de la legislación procesal para la implantación de la nueva oficina judicial) ze dne 3. listopadu 2009 (BOE č. 266 ze dne 4. listopadu 2009, s. 92103).

16 — _ Zásada kontradiktornosti však obecně ukládá vnitrostátnímu soudu, který bez návrhu zjistil, že smluvní klauzule má zneužívající charakter, aby o tom informoval účastníky řízení a umožnil jim, aby se k tomu kontradiktorně vyjádřili způsobem, který stanoví vnitrostátní procesní pravidla. V tomto smyslu viz rozsudek Banif Plus Bank (C-472/11, EU:C:2013:88, body 17 až 36).

17 — _ C-32/14, EU:C:2015:637, body 47 a 48.

52. Členský stát se totiž nemůže vyhnout své povinnosti zajistit přezkum zneužívajících klauzulí bez návrhu v řízení o platebním rozkazu tím, že na soudního úředníka přenesou pravomoc vydávat platební rozkaz. Vnitrostátní právní úprava musí takovému orgánu uložit povinnost provádět uvedený přezkum bez návrhu a v případě pochybnosti se obrátit na soud.

4. Povinnost přezkoumávat zneužívající klauzule ve fázi výkonu platebního rozkazu

53. Dále je třeba přezkoumat otázku, která je zásadní pro účely projednávané věci, zda vnitrostátní právní úprava má umožnit rovněž exekučnímu soudu přezkoumávat zneužívající klauzule bez návrhu v případě, kdy k takovému přezkumu nedošlo ve fázi posouzení návrhu na vydání platebního rozkazu.

54. Rozlišuji několik důvodů, pro které se v zásadě nejeví být žádoucí takový přezkum z úřední povinnosti stanovovat ve fázi výkonu rozhodnutí.

55. Zprv je exekuční řízení málo vhodné k přezkumu opodstatněnosti nároků. Pokud soud vstoupí do tohoto řízení, má zřídka kdy k dispozici skutkové okolnosti za účelem přezkumu smluvních klauzulí, a je tedy zpravidla povinen vydat procesní opatření k tomu, aby je získal.

56. Zadruhé, pokud řízení směřuje k výkonu platebního rozkazu vyhlášeného soudním rozhodnutím, hrozí, že přezkum zneužívajících klauzulí narazí na zásadu překážky věci pravomocně rozsouzené.

57. Zatřetí řešení, které soudu ukládá přezkoumávat zneužívající klauzule při výkonu titulu vydaného v řízení o platebním rozkazu je obtížně slučitelné s modelem vymezeným akty unijního práva, kterými bylo zavedeno řízení o evropském platebním rozkazu, jakož i evropský exekuční titul pro nesporné nároky.

58. V rámci řízení o evropském platebním rozkazu, nemůže být evropský platební rozkaz v žádném případě předmětem přezkumu ve věci samé v členském státě výkonu rozhodnutí¹⁸. Je tomu tak rovněž v případě evropského exekučního titulu v rámci evropského režimu výkonu nesporných nároků¹⁹.

59. Vzhledem k tomu, že je přezkum zneužívajících klauzulí bez návrhu při výkonu platebního rozkazu nebo evropského exekučního titulu, který pochází z jiného členského státu a který se řídí shora uvedenými evropskými režimy, výslovně vyloučen, jeví se stanovení takového přezkumu při výkonu platebních rozkazů, který se řídí čistě vnitrostátním právem, tak jak je tomu ve věci v původním řízení, jako málo konzistentní²⁰.

60. Sice připouštím hodnotu těchto argumentů uplatněných španělskou, německou a maďarskou vládou, nicméně mám za to, že úvaha týkající se efektivitu článku 6 směrnice 93/13 musí převažovat v případě, kdy povinnost přezkoumávat zneužívající klauzule bez návrhu není ve vnitrostátním právu stanovena v žádné fázi řízení následující po návrhu na vydání platebního rozkazu.

61. Nejde ani o nápravu případných opomenutí v rámci řízení o platebním rozkazu, ale o vyřešení systémového problému v souladu s úvahou, podle které musí být přezkum zneužívajících klauzulí bez návrhu stanoven v některé fázi řízení o vydání a výkonu platebního rozkazu.

18 – Článek 22 odst. 3 nařízení č. 1896/2006.

19 – Článek 21 odst. 2 nařízení (ES) č. 805/2004 Evropského parlamentu a Rady ze dne 21. dubna 2004, o vzniku exekučního titulu pro nesporné nároky (Úř. věst. L 143, s. 15; Zvl. vyd. 19/07, s. 38).

20 – De lege ferenda uvádím, že by bylo žádoucí provést změnu nařízení č. 1896/2006, které se potencionálně může vztahovat na nároky vyplývající ze smluv uzavřených se spotřebiteli, za účelem výslovného stanovení přezkumu zneužívajících klauzulí bez návrhu ve fázi vydání evropského platebního rozkazu.

62. Výjimečně a neexistuje-li lepší řešení, pokud vnitrostátní procesní pravidla nestanovila takový přezkum bez návrhu v žádné dřívější fázi, tak exekučnímu soudu přísluší, aby tento přezkum v posledním stupni zajistil.

63. Zdá se, že tomu tak je v případě v původním řízení, což přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu.

64. Ačkoli totiž španělská vláda upřesňuje, že v řízení o platebním rozkazu probíhá reforma za účelem zohlednění rozsudku Banco Español de Crédito²¹ a že na základě této reformy bude secretario judicial povinen před vyhlášením platebního rozkazu informovat soud o návrzích týkajících se spotřebitelských smluv, aby soud mohl přezkoumat zneužívající klauzule, uvádí tato vláda rovněž to, že tato reforma dosud nevstoupila v platnost²².

65. Kromě toho i za předpokladu, jak tvrdí španělská vláda, že by nová pravidla byla již od vyhlášení rozsudku Banco Español de Crédito *de facto* uplatňována a že by v důsledku tohoto secretarios judiciales (soudní úředníci) informovali soudy o návrzích o zahájení řízení o platebním rozkazu týkajících se spotřebitelských smluv, nic by to neměnilo na tom, že takové uplatňování *de facto* nepostačuje k zajištění účinné ochrany práv vyplývající ze směrnice 93/13. Jak každopádně připouští ve svých písemných vyjádřeních španělská vláda, řízení o platebním rozkazu ve věci v původním řízení předcházelo vyhlášení rozsudku Banco Español de Crédito.

66. Podle mého názoru v takové situaci, která se vyznačuje neexistencí jakéhokoli přezkumu zneužívajících klauzulí bez návrhu v žádné fázi řízení, ve kterém byl vydán platební rozkaz, musí mít účinná ochrana práv vyplývajících ze směrnice 93/13 přednost před praktickými argumenty svědčící proti připuštění takového přezkumu ve fázi výkonu platebního rozkazu.

67. Nicméně je třeba přezkoumat ještě otázku, zda přezkum zneužívajících klauzulí bez návrhu ve fázi výkonu platebního rozkazu nenarází na zásadu překážky věci pravomocně rozsouzené vyplývající ze španělských procesních právních pravidel, která rozhodnutí secretario judicial (soudního úředníka) dávají stejné účinky, jako má soudní rozhodnutí.

68. Připomínám, že podle ustálené judikatury Soudního dvora unijní právo vnitrostátnímu soudu neukládá, aby nepoužil vnitrostátní procesní pravidla příznávající rozhodnutí povahu zakládající překážku věci rozsouzené i přesto, že by to umožnilo napravit porušení unijního práva dotčeným rozhodnutím²³.

69. Při neexistenci právní úpravy unijního práva v dané oblasti spadají podmínky naplňování zásady překážky věci pravomocně rozsouzené na základě zásady procesní autonomie vnitrostátních právních řádů členských států do působnosti těchto právních řádů. Tato opatření však musí respektovat zásady rovnocennosti a efektivity²⁴.

70. Pokud jde o zásadu rovnocennosti, žádná skutečnost ve věci v původním řízení nenasvědčuje tomu, že podmínky naplnění zásady překážky věci pravomocně rozsouzené ve španělském právu ve věcech týkajících se směrnice 93/13 jsou méně výhodné než podmínky upravující situace mimo působnost této směrnice.

21 — _ C-618/10, EU:C:2012:349.

22 — _ Uvádím, že zákon 42/2015 o reformě občanského soudního řádu (Ley 42/2015 de reforma de la Ley de Enjuiciamiento Civil) ze dne 5. října 2015 (BOE č. 239 ze dne 6. října 2015, s. 90240) byl přijat zanedlouho po jednání konaném v projednávané věci. Z přechodných ustanovení zákona 42/2015 nicméně vyplývá, že se reforma nevztahuje na řízení o platebním rozkazu – jako je řízení dotčené ve věci v původním řízení – skončená před jeho vstupem v platnost.

23 — _ Rozsudky Kapferer (C-234/04, EU:C:2006:178, bod 21), a Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, bod 37). K analýze vztahu mezi zásadou procesní autonomie a mechanismy unijního práva, které umožňují omezit závaznou povahu pravomocných rozsudků ve vnitrostátnímu právu viz Taborowski, M., *Konsekwencje naruszenia prawa Unii Europejskiej przez sądy krajowe (Důsledky porušení práva Evropské unie vnitrostátními soudy)*, Lex – Wolters Kluwer, Varšava 2012, s. 259 a násl.

24 — _ Rozsudek Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, bod 38 a citovaná judikatura).

71. Co se týče použití zásady efektivity, podle judikatury Soudního dvora, každý případ, v němž vyvstává otázka, zda vnitrostátní procesní ustanovení znemožňuje nebo nadměrně ztěžuje použití unijního práva, musí být analyzován s přihlédnutím k místu tohoto ustanovení v řízení jako celku, k jeho průběhu a k jeho zvláštnostem u různých vnitrostátních soudních orgánů²⁵.

72. V tomto ohledu uvádím, že ohledně přiznání překážky věci pravomocně rozsouzené rozhodnutí o platebním rozkazu mohou vyvstat otázky, a to i tehdy, pokud je takové rozhodnutí přijato soudem, a nikoli jako v projednávané věci soudním úředníkem. Tyto pochybnosti vznikají zejména ze skutečnosti, že řízení o platebním rozkazu s sebou nese žádný kontradiktorní přezkum návrhu a žalovanému ukládá značnou zátěž tím, že mu svěřuje odpovědnost za zahájení kontradiktorní diskuze²⁶.

73. V projednávané věci tak rozhodnutí secretario judicial (soudního úředníka), kterým bylo skončeno řízení o platebním rozkazu, nabylo právní moci pouze z důvodu, že spotřebitelé proti platebnímu rozkazu ve lhůtě k tomu stanovené nepodali námitku a že secretario judicial nepovažoval za vhodné obrátit se na soud. V tomto ohledu z podmínek řízení o platebním rozkazu vyplývá, že se secretario judicial omezil na provedení formálního přezkumu návrhu podle čl. 815 odst. 1 až 3 občanského soudního řádu. Nepřísluší mu posuzovat obsah smluvních klauzulí ani o tomto obsahu informovat soud.

74. Tato procesní pravidla přitom mají za účinek nejen svěřit soudnímu úředníkovi pravomoc přijmout platební rozkaz, ačkoli tento soudní úředník nemá pravomoc přezkoumávat zneužívající klauzule, ale navíc jeho rozhodnutím dávají překážku věci pravomocně rozsouzené, což znemožňuje přezkum zneužívajících klauzulí ve fázi výkonu platebního rozkazu.

75. Podle mého názoru takové podmínky naplnění zásady překážky věci pravomocně rozsouzené v rámci řízení o platebním rozkazu narážejí na zásadu efektivity v rozsahu, v němž brání vnitrostátnímu soudu zajistit účinné použití článku 6 směrnice 93/13.

76. Za těchto podmínek exekučnímu soudu přísluší zajistit účinnou ochranu práv vyplývajících ze směrnice 93/13, tím, že nepoužije pravidlo vnitrostátního práva, které s rozhodnutím o platebním rozkazu přijatým soudním úředníkem spojuje překážku věci pravomocně rozsouzené.

77. Ve světle všech těchto úvah navrhuji odpovědět na první a druhou předběžnou otázku předkládajícího soudu, že směrnice 93/13, zvláště její články 6 a 7, jakož i zásada efektivity brání vnitrostátní právní úpravě, která nestanoví povinnost bez návrhu uplatnit neúčinnost případné zneužívající klauzule ve fázi přezkumu návrhu na vydání platebního rozkazu, ke kterému dochází před soudním úředníkem, a zároveň ani neumožňuje soudu pověřenému výkonem uvedeného rozkazu uplatnit tuto neúčinnost bez návrhu.

C – K souladu dotčených procesních pravidel s Listinou (třetí a čtvrtá otázka)

78. Třetí a čtvrtou předběžnou otázkou se předkládající soud táže na soulad španělských procesně právních pravidel se základními právy zakotvenými Listinou a konkrétně s právem na účinnou soudní ochranu zakotveným v článku 47 Listiny.

79. Pokud Soudní dvůr přijme můj návrh týkající se prvních dvou otázek, nebude třeba odpovídat na otázky předkládajícího soudu týkající se Listiny. Z mého návrhu totiž vyplývá, že vnitrostátní soud nebude moci použít dotčená vnitrostátní pravidla, aniž by bylo třeba přezkoumávat jejich soulad s článkem 47 Listiny.

25 – _ Rozsudky Peterbroeck (C-312/93, EU:C:1995:437, bod 14), a Asturcom Telecomunicaciones (C-40/08, EU:C:2009:615, bod 39).

26 – _ Ke kritické připomínce k této otázce viz zelenou knihu Komise [dokument COM(2002)746, otázky 23 až 26].

80. Přesto stručně přiblížím otázku souladu s požadavky Listiny pro případ, že by Soudní dvůr přijal odlišné řešení.

81. Pokud jde nejprve o rozsah působnosti Listiny, německá vláda tvrdí, že se na španělská procesně právní pravidla dotčená v projednávané věci vztahuje zásada autonomie vnitrostátních právních řádů, takže nespadají do působnosti Listiny.

82. S touto pozicí se nemůžu ztotožnit.

83. Vnitrostátní soud musí dodržovat požadavky účinné soudní ochrany tak, jak je zaručena článkem 47 Listiny, v rámci jakékoli žaloby, jejímž předmětem je ochrana práv priznaných účastníkům soudního řízení unijním právem²⁷.

84. Tato úvaha zohledňuje skutečnost, že ochrana práv vycházejících z unijního práva obecně vychází z procesních prostředků stanovených vnitrostátním právem. Kdyby se členské státy mohly vyhnout své povinnosti dodržovat článek 47 Listiny uplatněním zásady autonomie vnitrostátních právních řádů, účinná soudní ochrana práv vyplývajících z unijního práva by byla zbavena své podstaty.

85. Uvádím, že soudní dvůr dosud neměl možnost vyjasnit rozlišování mezi požadavky vyplývajícími z článku 47 Listiny a požadavky velice blízkými, které vyplývají ze zásad rovnocennosti a efektivity. Zvláště tato druhá zásada se totiž rovněž vyznačuje obecnou povinností uloženou členským státům zajistit soudní ochranu práv vyplývajících z unijního práva. Může tudíž vyvstat otázka, zda článek 47 Listiny zásadu efektivity doplňuje nebo ji nahrazuje²⁸.

86. Navzdory této nejasnosti, není pochyb o tom, že členské státy jsou povinny zajistit dodržování článku 47 Listiny rovněž v oblasti procesního práva.

87. Podle ustálené judikatury týkající se použití směrnice 93/13 tak povinnost členských států zajistit efektivitu práv, která jednotlivcům plynou z této směrnice, před používáním zneužívajících klauzulí zahrnuje požadavek soudní ochrany, zakotvený rovněž článkem 47 Listiny, který musí vnitrostátní soud respektovat²⁹.

88. Pokud jde o otázky týkající se výkladu Listiny položené předkládajícím soudem, tento soud se třetí předběžnou otázkou zabývá tím, zda Listina brání vnitrostátní úpravě, která pro případ, že žalobce nepodá námitku, nestanoví soudní přezkum nároků ve věci samé ani ve fázi přezkumu návrhu na vydání platebního rozkazu, ani ve fázi jeho výkonu. Čtvrtou předběžnou otázkou se předkládající soud táže, zda Listina brání vnitrostátní právní úpravě, která exekučnímu soudu neumožňuje přezkoumávat bez návrhu dodržování práva být vyslechnut v rámci řízení o platebním rozkazu.

89. Ačkoli jsem již dospěl k závěru, že směrnice 93/13 a zásada efektivity brání dotčeným vnitrostátním pravidlům, nelze v tomto ohledu k takovému závěru dospět pouze na základě článku 47 Listiny.

90. Tento rozpor je odůvodněn skutečností, že úroveň soudní ochrany, která spotřebitelům vyplývá ze směrnice 93/13, je širší než ochrana vyplývající pro každého účastníka občanskoprávního řízení týkajícího se unijního práva z článku 47 Listiny.

27 — _ V tomto smyslu viz rozsudek DEB (C-279/09, EU:C:2010:811, body 28 a 29). A *contrario* viz rovněž rozsudek Torralbo Marcos (C-265/13, EU:C:2014:187, bod 34), a usnesení Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio (C-258/13, EU:C:2013:810, bod 23).

28 — _ Pokud jde o rozlišování mezi těmito zásadami viz stanovisko generálního advokáta Y. Bota ve věci Agroconsulting-04 (C-93/12, EU:C:2013:172, bod 30); stanovisko generálního advokáta P. Cruze Villalóna ve věci E.ON Földgáz Trade (C-510/13, EU:C:2014:2325, bod 43), a stanovisko generálního advokáta N. Jääskinen ve věci Orizzonte Salute (C-61/14, EU:C:2015:307, bod 24).

29 — _ Viz rozsudky Banif Plus Bank (C-472/11, EU:C:2013:88, bod 29); Sánchez Morcillo a Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2099, bod 35), jakož i Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, bod 47).

91. Jak totiž správně uvádí Komise, článek 47 Listiny obecně nebrání tomu, aby určitá rozhodnutí vyplývající z výkonu soudní moci byla vydána nesoudním orgánem, jestliže tato rozhodnutí mohou být *a posteriori* předmětem soudního přezkumu. Na druhou stranu právo na soudní ochranu zaručené uvedeným článkem 47 jako takové nevyklučuje požadavek přezkumu bez návrhu soudem za účelem ochrany práv, která pro účastníky vyplývají z unijního práva.

92. Požadavek přezkumu bez návrhu je zvláštností sporů vyznačujících se nerovnováhou mezi účastníky. v projednávané věci může tento požadavek vyplývat pouze z nutnosti zajistit ochranu spotřebitele stanovené v článku 6 směrnice 93/13.

93. Podle mého názoru tak článek 47 Listiny nebrání vnitrostátnímu zjednodušenému řízení, které stanoví přezkum nároků bez návrhu pouze v případě námitky žalovaného, a neumožňuje tedy soudu provést přezkum zneužívajících klauzulí bez návrhu v případě nepodání jakékoli námitky. Kromě toho uvedený článek 47 nebrání procesnímu pravidlu, které neumožňuje exekučnímu soudu vznést bez návrhu porušení práv na obhajobu plynoucí z vadného doručení v případě, že žalobce nepodá námitku.

94. V tomto ohledu připomínám, že dodržování práv na obhajobu není absolutní výsadou a může mít omezení. Soudní dvůr ve své judikatuře týkající se výkladu nařízení (ES) č. 44/2001³⁰ připustil možnost pokračovat v řízení bez vědomí žalovaného, pokud proběhla veškerá pátrání, která ukládají zásady řádné péče a dobré víry, aby byl zjištěn pobyt žalovaného, s ohledem na skutečnost, že tento potě může napadnout uznání rozsudku³¹.

95. Jiné řešení je žádoucí, pokud žalobce nemá k dispozici účinný opravný prostředek, který mu umožní bránit se platebnímu rozkazu, například z důvodu omezených podmínek pro výpočet lhůty stanovené pro podání námitky³², nepřiměřeně nákladného řízení nebo neexistence řízení umožňujícího přezkum platebního rozkazu přijatého bez vědomí žalovaného³³.

96. Předkládací rozhodnutí přitom neobsahuje dostatek skutečností k odpovědi na tyto otázky. Ačkoli se zdá, že předkládající soud má za to, že v řízení o platebním rozkazu v projednávané věci nebylo řádně doručeno, ale nevysvětluje, v čem tato nesprávnost spočívá, a neuvádí, zda existují opravné prostředky umožňující dotýčným účastníkům podat námitky proti výkonu, pokud se nakonec dozvědí, že bylo přijato rozhodnutí bez jejich vědomí.

97. V důsledku toho mám za to, že pokud by Soudní dvůr odpovídal na třetí a čtvrtou otázku, bylo by třeba odpovědět, že článek 47 Listiny nebrání vnitrostátní právní úpravě, která exekučnímu soudu neumožňuje přezkoumat bez návrhu exekuční titul a vznést bez návrhu procesní vady platebního rozkazu za podmínky, že žalobce má k dispozici účinné prostředky nápravy, které mu umožní bránit se proti platebnímu rozkazu a uplatnit případné porušení svého práva na obhajobu.

30 — _ Nařízení Rady ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1).

31 — _ Rozsudky Gambazzi (C-394/07, EU:C:2009:219, bod 29), a Hypoteční banka (C-327/10, EU:C:2011:745, bod 50).

32 — _ Viz mé stanovisko ve věci BBVA (C-8/14, EU:C:2015:321, body 54 až 67).

33 — _ Například tak v systému nařízení č. 1896/2006, neexistence správného doručení může vést k přezkumu evropského platebního rozkazu u příslušného soudu v členském státě původu (článek 20).

VI – Závěry

98. S přihlédnutím k předcházejícím úvahám navrhuji Soudnímu dvoru odpovědět na předběžné otázky položené Juzgado de Primera Instancia n° 5 de Cartagena (soud prvního stupně č. 5 v Cartageně) následovně:

„Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, jakož i zásada efektivity brání vnitrostátní právní úpravě týkající se řízení o platebním rozkazu, která nestanoví povinnost uplatnit bez návrhu neúčinnost případné zneužívající klauzule ve fázi přezkumu návrhu na vydání platebního rozkazu, ke kterému dochází před soudním úředníkem, a zároveň ani neumožňuje soudu pověřenému výkonem uvedeného rozkazu uplatnit tuto neúčinnost bez návrhu.“